

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobkyně: **H. N.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 2. 2024, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2024, č. j. 53 Ad 8/2024-27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobkyni **se vrací** soudní poplatek za kasační stížnost ve výši **5 000 Kč**, který jí bude zaplacen z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám zástupkyně JUDr. Mileny Arnoštové, advokátky se sídlem Řipská 1676/25, Praha 3, do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně podala dne 7. 8. 2023 u Pražské správy sociálního zabezpečení žádost o starobní důchod s požadovaným datem přiznání od 30. 9. 2023. Žalovaná vydala dne 12. 1. 2024 rozhodnutí, jímž od 30. 9. 2023 žalobkyni přiznala starobní důchod ve výši 12 352 Kč, od 1. 1. 2024 ve výši 12 712 Kč (dále jen „prvoinstanční rozhodnutí“). Poté žalobkyně požádala na pobočce Okresní správy sociálního zabezpečení v Nymburku o změnu výše invalidního důchodu, které bylo rozhodnutím žalované ze dne 21. 2. 2024 vyhověno a výše invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně byla navýšena na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně.

[2] Proti prvoinstančnímu rozhodnutí žalobkyně podala námitky. Žalovaná prvoinstanční rozhodnutí změnila, a to tak, že jeho výrok doplnila o větu: „*Výplata starobního důchodu od data jeho přiznání nenáleží*“, a ve zbytku rozhodnutí potvrdila. V záhlaví napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že rozhodla ve věci námitek žalobkyně proti prvostupňovému rozhodnutí „*o žádosti o starobní důchod*“. K námitkám žalovaná

uvedla, že v prvoinstančním rozhodnutí byly správně zhodnoceny veškeré doby pojištění, výše důchodu odpovídá celkově získané době pojištění, vyměřovacím základům získaným v období let 1986 až 2022 a stanovenému způsobu výpočtu. Žalovaná dále vysvětlila, proč se celková doba pojištění v napadeném rozhodnutí liší od doby evidované v informačním kontu ze dne 9. 1. 2024, jak žalobkyně namítala. Doplnění výroku bylo zdůvodněno tím, že žalobkyně v žádosti požádala o přiznání starobního důchodu bez jeho výplaty.

[3] Žalobkyně podala proti výše napadenému rozhodnutí žalobu, kterou krajský soud zamítl. V žalobě upozornila na to, že v záhlaví prvoinstančního rozhodnutí bylo uvedeno, že ho žalovaná vydává k žalobkynině žádosti o důchod invalidní. Proti tomuto žalobkyně podala námitky z důvodu, že pro ni bylo nesrozumitelné, jelikož dne 16. 8. 2023 požádala i o zvýšení invalidního důchodu. Dále vznesla námitku nesouhlasu s vypočtenou částkou důchodu, a to na doporučení pracovnice žalované. Žalobkyně obdržela vyúčtování důchodu ze dne 29. 2. 2024, z něhož jí nebylo zřejmé, o jaký důchod se jedná a jaký důchod pobírá. V žalobě dále tvrdila, že nebyla v době podání žádostí schopna zcela pochopit jejich obsah pro svůj zhoršený duševní stav.

[4] Krajský soud v napadeném rozsudku uvedl, že napadené rozhodnutí není nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost, byť připustil, že prvoinstanční rozhodnutí mohlo samo o sobě vyvolávat pochybnost, o jaké žádosti žalobkyně bylo rozhodnuto. Napadené rozhodnutí však tyto pochybnosti objasnilo, bylo z něj již jasné, že se prvoinstanční rozhodnutí týkalo žádosti o důchod starobní, nikoliv invalidní. Krajský soud odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, dle které správní řízení až do vydání odvolacího rozhodnutí představuje jeden celek. Proti srozumitelnosti napadeného rozhodnutí žalobkyně v žalobě dále nebrojila, ani nenamítala, že jí měla žalovaná ustanovit v průběhu řízení opatrovníka dle § 32 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Krajský soud neshledal pochybení ani v tom, že žalovaná neustanovila žalobkyni opatrovníka. Žalobkyně nevznesla v žalobě věcné námitky proti napadenému rozhodnutí, učinila tak až v replice po lhůtě pro podání žaloby. Krajský soud se tedy jimi nemohl věcně zabývat.

II. Obsah kasační stížnosti a navazující vyjádření

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla výše označený rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), na základě kterých požadovala napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[6] Stěžovatelka nesouhlasí se závěry krajského soudu, že vada prvoinstančního rozhodnutí byla napravena napadeným rozhodnutím. Nešlo o opravné rozhodnutí, ale o rozhodnutí o námitkách stěžovatelky, a v rozhodnutí byl použit pouze termín „důchod“. Krajský soud vyhodnotil duševní stav stěžovatelky, na základě kterého nemohla posoudit následky svého jednání, sám a výlučně v rozporu s jejími zájmy a s odkazem na to, že nevyvinula dostatečnou aktivitu k ustanovení opatrovníka pro ochranu svých práv. O této možnosti nebyla poučena, o takové možnosti se dozvěděla až z napadeného rozsudku. Přestože měl krajský soud dostatečné indicie k tomu, že stěžovatelka trpí duševní poruchou, jež graduje, uzavřel, že k ustanovení opatrovníka z iniciativy žalované neexistovaly žádné indicie.

pokračování

[7] Krajský soud nikterak nevyhodnotil přesvědčení žalované, že jednala v zájmu stěžovatelky při dodržování zásady *dispozibility*, ačkoliv jí muselo být zřejmé, že vyhovění žádostem stěžovatelky bude poškozovat její zájmy co do důchodového nárokového příjmu do budoucna (přiznání předčasného starobního důchodu je pro ni nevýhodné). Stěžovatelka měla být při podání oficiální žádosti o předčasný starobní důchod s odloženou výplatou, jakožto právní laik, dostatečně poučena o tom, zda jí bude zvýšen invalidní důchod, o který si předtím zažádala. O tom, jaký druh důchodu si zvolit, a dalších možných postupech, se dozvěděla v průběhu správního řízení. O možnosti nápravy včasným zpětvzetím žádosti o předčasný starobní důchod se dozvěděla až s prodlevou, stejně jako o možnosti ustanovení opatrovníka. Stěžovatelka odkazuje na čl. 3 odst. 3, čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a na to, že měla být poučena o svých zákonných právech, a to i protokolárně.

[8] V závěru kasační stížnosti stěžovatelka shrnula podání žádostí o předčasný důchod a zvýšení invalidního důchodu a rozhodování o nich.

[9] Žalovaná ve svém vyjádření odkázala na své vyjádření k žalobě a shrnula, že vyhověla všem námitkám a žádostem stěžovatelky týkajícím se předčasného starobního důchodu a zvýšení důchodu invalidního. Žalovaná odkázala na § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění“), a také na to, že v řízení o přiznání dávky důchodového pojištění není možné účastníkovi vnutit dávkové plnění, ani za něj rozhodovat, zda žádost o dávku uplatní, nebo o jakou dávku požádá. Nelze za účastníka rozhodnout, od jakého data o dávku požádá, či předvídat záměr účastníka. Dále žalovaná poukázala na možnost využití návštěvy klientského centra, položení telefonického dotazu na call centrum či návštěvy webových stránek. Závěrem poukázala na čl. 30 odst. 1 a čl. 41 odst. 1 Listiny a zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Žalovaná neshledala, že by porušila tato ustanovení, a navrhla kasační stížnost zamítnout.

[10] Stěžovatelka se v replice vymezila proti tvrzení žalované, že vyhověla všem jejím žádostem a námitkám. Stěžovatelka poukázala na to, že nemá znalost složitého důchodového systému, právníké vzdělání a trpí duševními problémy. Žalovaná měla se stěžovatelkou komunikovat, provést ji důchodovým systémem a poučit o tom, že svými podáními své nároky do budoucna minimalizuje. Stěžovatelka vytkla žalované, že o jejích žádostech nerozhodla bezodkladně či včas a pletla ve svých rozhodnutích označení dávek. Závěr repliky byl opět doplněn o popis vyřizování dávek sepsaný stěžovatelkou.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[11] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, z důvodů, které zákon připouští, a stěžovatelka je zastoupena advokátkou (§ 102 a násl. s. ř. s.).

[12] Nejvyšší správní soud se dále zabýval přijatelností kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s., tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Jedná se totiž o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.).

[13] K obsahu neurčitého pojmu přesah vlastních zájmů stěžovatelky kasační soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, ve kterém se nepřijatelností podrobně zabýval.

[14] Stěžovatelka přijatelnost kasační stížnosti nikterak nevymezila, a ani Nejvyšší správní soud ji neshledal. Kasační stížnost se nedotýká právních otázek, které dosud nebyly judikaturou tohoto soudu řešeny nebo jsou řešeny rozdílně, není dána potřeba učinit judikatorní odklon a kasační soud ani neshledal v napadeném rozsudku zásadní pochybení, které by mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatelky. Kasační stížnost je proto nepřijatelná.

[15] Vzhledem k tomu, že stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zabýval se Nejvyšší správní soud nejprve tímto důvodem. Pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady tento kasační důvod naplňují (viz např. rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, nebo ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS). Stěžovatelčina námitka nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku zůstala toliko v obecné rovině. Stěžovatelka pouze poukázala na to, že krajský soud nehodnotil přesvědčení žalované, že jednala v zájmu stěžovatelky při dodržování zásady *dispozibility* (zřejmě myšlena zásada dispoziční, pozn. NSS), ačkoliv jí muselo být zřejmé, že vyhověním žádostem stěžovatelky dojde k porušení jejích zájmů. Kasační soud ověřil ze soudního spisu, že stěžovatelka žalobní námitku týkající se dodržení dispoziční zásady, vyhovění žádostem a následnému porušení jejích zájmů nevznesla. Skutečnost, že se krajský soud nezabýval touto námitkou, proto nezakládá vadu nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že z napadeného rozsudku jsou seznatelné úvahy krajského soudu, je z něj zřejmé, z jakých důvodů považoval žalobní námitky za nedůvodné, a z jakých důvodů žalobu zamítl. Napadený rozsudek krajského soudu je přezkoumatelný.

[16] Dále stěžovatelka namítá, že vada prvoinstančního rozhodnutí byla napravena napadeným rozhodnutím, byť šlo o rozhodnutí o námitkách, nikoliv o opravném prostředku, a v napadeném rozhodnutí byl použit pouze termín „důchod“. Kasační soud k tomuto uvádí, že námitky proti prvoinstančnímu rozhodnutí jsou dle § 88 odst. 1 zákona o organizaci a provádění řádným opravným prostředkem. V napadeném rozhodnutí byl použit pojem „starobní důchod“, nikoliv pouze „důchod“, jak uvádí stěžovatelka. V odůvodnění prvoinstančního rozhodnutí byl taktéž užit pojem „starobní důchod“ nikoliv pouze „důchod“. K pochybení došlo pouze v záhlaví prvoinstančního rozhodnutí, kde bylo uvedeno, že bylo rozhodováno o žádosti o invalidní důchod. Závěr krajského soudu, že rozhodnutí obou stupňů tvoří jeden celek, tedy že chyba v prvoinstančním rozhodnutí byla napadeným rozhodnutím napravena, odpovídá konstantní judikatuře kasačního soudu (srov. rozsudek NSS ze dne 21. 3. 2018, č. j. 7 As 3/2018-36, odst. [25], blíže viz právní větu rozsudku ze dne 27. 2. 2013, č. j. 6 Ads 134/2012-47, shodně také rozsudek ze dne 29. 8. 2013, č. j. 4 Ads 31/2013-18, odst. [14]).

[17] Stěžovatelka rovněž namítá, že nebyla žalovanou poučena o tom, zda jí bude zvýšena výše invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně, když si podávala žádost o starobní důchod, dále o tom, jaké kroky má činit, aby získala dávku, která bude v její prospěch a nejvýhodnější, a nakonec o možném zpětvzetí žádosti o předčasný starobní důchod. Stěžovatelka tyto námitky uplatnila v replice

pokračování

k vyjádření žalované k žalobě, krajský soud v bodě 24. napadeného rozsudku konstatoval, že tyto námitky byly uplatněny po lhůtě k podání žaloby, proto se jimi nemohl zabývat. Stěžovatelka proti tomuto posouzení nikterak nebrojí a argumentaci ve své podstatě opakuje i v kasační stížnosti. Dle Nejvyššího správního soudu uvedené kasační námitky nejsou ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. přípustné, neboť nebyly předneseny v žalobě ve lhůtě k jejímu podání, a ani nereagují na odůvodnění napadeného rozsudku.

[18] Stran kasační námitky týkající se nepoučení stěžovatelky o možnosti ustanovení opatrovníka pro účely správního řízení dle § 32 odst. 2 správního řádu, kterou stěžovatelka reaguje na tvrzení krajského soudu obsažené v bodě 22. napadeného rozsudku, uvádí kasační soud následující.

[19] Z platné právní úpravy nevyplývá povinnost správních orgánů poučovat o možnosti ustanovení opatrovníka pro účely správního řízení dle § 32 odst. 2 správního řádu. Žalované tedy pouze plynula obecná poučovací povinnost dle § 4 odst. 2 správního řádu, která nezahrnuje poskytování komplexního návodu, co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku, ale jen pomoc k tomu, aby mohl zákonem stanoveným způsobem dát najevo, co hodlá v řízení učinit. Vztahuje se tedy pouze na procesní práva a povinnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 51/2010-214, odst. [54], nověji také ze dne 24. 7. 2024, č. j. 3 Ads 180/2023-79, odst. [20]). Rozsah a obsah poučovací povinnosti se dle § 4 odst. 2 správního řádu váže k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 5. 2016, č. j. 9 Azs 41/2016-48, odst. [28]).

[20] Kasační námitka je obecná, pouze poukazuje na skutečnost, že stěžovatelka nebyla orientována ve složitém důchodovém systému, má duševní problémy a nebyla poučena o možnosti ustanovení opatrovníka. Kasační stížnost neobsahuje bližší argumentaci, z jakého důvodu vyvstala potřeba stěžovatelce ustanovit opatrovníka či ji o možnosti ustanovení poučit. Na základě výše uvedeného Nejvyšší správní soud neshledal, že by žalované vyvstala povinnost stěžovatelku poučit o možnosti ustanovení opatrovníka dle § 32 odst. 2 správního řádu, ani že by v případě stěžovatelky existovaly důvody, pro které by žalovaná měla z úřední povinnosti opatrovníka stěžovatelce ustanovit. Kasační námitka je tedy nedůvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Jelikož kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelky, Nejvyšší správní soud ji podle § 104a s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[22] Při odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost jde o zjednodušený meritorní přezkum napadeného rozhodnutí krajského soudu (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS), u něhož je třeba o náhradě nákladů řízení rozhodnout podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1, větou první, ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka v posuzované věci úspěch neměla, pročez nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že bylo rozhodováno ve věci důchodového pojištění, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení ani žalovaná.

[23] Nejvyšší správní soud dále výrokem III. rozhodl o tom, že se stěžovatelce vrací přeplatek na soudním poplatku za kasační stížnost ve výši 5 000 Kč, který byl zaplacen dne 19. 7. 2024 na účet Nejvyššího správního soudu. Řízení o kasační stížnosti je dle § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, osvobozeno od soudního poplatku, jelikož se týká důchodového pojištění.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. srpna 2025

JUDr. Radan Malík
předseda senátu